

EXERCITATIO
DE
GERMANICI IMPERII CIVIBVS

Q V A M

Ex discursibus præcipue

Viri Clarissimi, Excellentissimi atque Experi-
entissimi

DN. HERMANNI CONRINGII
PHILOSOPH. AC MED. D. HVIVSQUE
IN ILLVSTRI ACADEMIA IVLIA PROF. PVB,
Fautoris, Præceptoris ac Hospitis sui nullo
non tempore colendi delum-

ptam,

eodem Præside

Publice examinandam proponit
CHRISTOPHORVS GVILIELMVS
Blume Wolferbytanus.

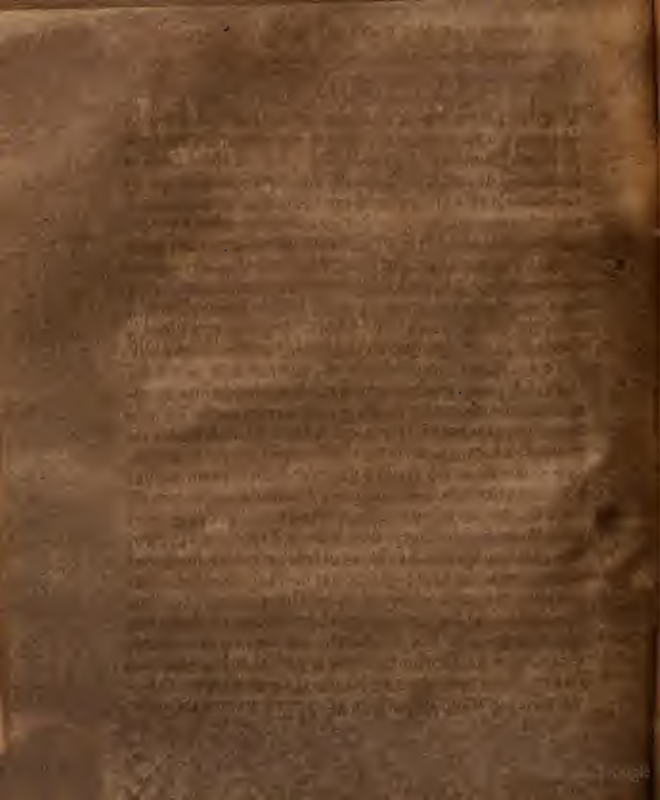
Ad diem XXVII. Martij

IN NOVO IVLEO MAIORI

HELMÆSTADI,

Typis HENNINGI MÜLLERI Acad. Typ.

ANNO MDCCXXI.

THESIS I.

DE civibus & statibus imperij paucula quædam tradituris, præmittenda nonnulla erunt, quorum auxilio, facilius in ipsius rei cognitionem devenire possumus. Nam & dicendum nobis erit, quinam verè civium nomine veniant, & cum non uno eodemq; modo cives dicantur, æquivoca autem si vel defini niri nequeat, vox illa imprimis *ab homonymia* erit liberanda.

II. Erudite autem (ut solet) *lib. 3. Pol. cap. 1. de hujus vocis ambiguitate* disserit Aristoteles, quæ quidem tam late se extendit ut pro variarum rerump. formis specie etiam cives differant. Et verò si resp. priores & posteriores specie differunt, cives quoque in ijs rebusp. eodem modo differre necessum fuerit.

III. Ut verò æquivocatio hæc dilucide ostendatur, omnibusque ob oculos ponatur advertendum est. Primum, nonnunquam eos dici cives, qui tantum patre & matre civibus nati sunt: quamvis nonnulli, non contenti parentibus, etiam de avo & tritavo inquirendum statuunt an fuerint cives. Sed hæc quidem significandi ratio admodum est incerta, cum in infinitum ita quæri possit; donec pervenias ad eum qui patrem civem non habuit. Et hanc ob causam Gorgias Leontinus, sive joco, ut solebat multa, sive quod aliter se expedire non posset, cives fieri à civibus ajebat. Sicut enim mortaria fierent ab ijs, qui hanc callerent artem, ita esse opifices Larissæ, à quibus Larissæi cives fierent. Sed quam improvide hoc sit dictum quilibet facile animadvertit. Nam si ij tantum sunt cives, qui nascuntur è civibus, quomodo appellabuntur ij qui vel condiderunt vel fundarunt civitatem? Improprie verò etiam ij cives dicuntur,

qui respectu saltem aliquo hoc sortiuntur nomen: quales sunt civitate donati, qui non re ipsa sed honorarij tantum sunt cives: Dicuntur porro etiam cives pueri, & qui nondum perfectæ sunt ætatis, itemque decrepiti, qui ob venerandum senectutem, immunitatem ac vocationem à muneribus impetrarunt, & puerili ætati rursus sunt proximi. Hi verò quamvis cives appellari possint, non tamen simpliciter hoc est, asserendum, sed ita ut illi imperfecte & potentiâ tantum cives esse dicantur, hi verò jam effecti & idèò hoc nomine gaudeant, quod olim verorum civium numero accensiti fuerint.

IV. Cum autem hæc civis appellationes longe sint alienæ à nostro proposito, supervacaneum prorsus esse censemus, in hisce diu morari: proinde breviter tantum insignem hujus vocabuli æquivocationem notasse sufficiat. Nunc ut rem ipsam definiamus: & quibus verè civium nomen competat accurate explicemus ratio postulat.

V. Civis autem secundum Aristotelem (quem in omnibus sequendum merito statuimus) est, *cui in illa civitate cuius est civis, potestas est fugendi magistratu vel deliberativo vel judiciali.* Quam quidem definitionem omnibus qui verè cives appellantur, applicari optimè posse confido. Etiam si enim objicere quis posset multos esse cives quibus ista non conveniat, (sicut in tyrannide aut oligarchia multi sunt cives, qui nullo loco sunt, nulla dignitate aut munere funguntur) ei regerimus, æquivocam hanc civis appellationem esse, ut paulo ante uberius explicavimus. Maxime propriè verò & in illis corruptis adeoq; falsò dictis rebus publicis nomine hoc esse dignos, quibus illum magistratum capellendi facultas est: valde improprie vero qui hac dignitate excluduntur.

VI. Hisce præmissis obscurum nemini esse potest, qui-
nam

nam hodie in nostro Imperio veri & genuini proprij; sint cives, ij videlicet qui potestatem habent judicandi de ijs, quæ ad τὸ κύριον vel summam reipublicæ (versatur autem, ea circa pacem & bellum, circa leges publicas rogandas vel derogandas, circa fœdera cum peregrinis, circa vitam mortem & exilium civium, denique circa bona civium aut confiscanda aut verò in commune distribuenda) pertinent. Hinc etiam non potest non patere, recte illos cives *Status & Ordines imperij* appellari, quod nempe sint totius regni columnæ, vel quod legitimam in comitijs habeant standi personam.

VII. Neq; verò mirum sit hos solos veros cives reliquos autem incolas potius esse vel subditos. Omnis enim civis utique socius est civilis societatis: est autem veri socii suffragium ferre & sententiam de rebus ad societatem pertinentibus. Apertam sane implicat contradictionem, esse alicujus societatis verum socium, nec tamen jus suffragij in eâ societate obtinere.

VIII. Scilicet hoc suffragiorum jus usq; ad eò est proprium civium verorum, verorumq; Ordinum ac Statuum alicujus civitatis ut essentiam eorum unice constituat. Adeoq; qui caret illa facultate sive per injuriam sive jure, non est actu civis: qui fruitur illâ, sive jure sive injuriâ, reapse est in Statuum sive Ordinum seu civium censu. Neq; enim refert nunc jure hoc aut illud fiat an injuria. Sic qui nondum gaudet illo jure, etsi gaudere debeat aut possit, recte loquendo non est actu civis sed potentia tantum.

IX. Quoniam hoc ergo vere constituit civem, facile apparet per accidens tantum fieri, ut talis aliquis matriculæ aut albo ordinum sit insertus, sive collectiones Imperij in publicum ærarium pro rata proximè solvat. Quæ duo tamen non nulli perperam inter certissimas civium atq; Or-

dinum notas recensent. Quod enim insertionem in album attinget, certum est in multis rebus publicis nullum esse album; quemadmodum nec ulla etiam matriculæ memoria existat in repub. nostra, ante illam quam Sigismundus Imp. anno 1431. fecit conscribi, quod recte proditum est à Goldasto *lib. 2. de Regno Bohem. c. 17.* Itaque nec ante illud tempus ulli fuissent Imperij Ordines, quo nihil est dictu absurdus. Eodem modo etiam sæpe in civitatum ac rerum publicarum ærarium conferunt illi, qui meri subditi sunt, & parere dominis coguntur. Ita sanè olim Polonia devicta aliquot auri libras quotannis Germanico Imperio solvit, nec tamen in conventu nostrorum procerum sententiam dicendi habuit facultatem: contra Bohemiæ Rex onera Imperii non fert in electione tamen summi magistratus Casarij quasi civem agit.

X. Fatemur tamen ut nunc sunt Imperii mores, ferè solos illos, qui contribuunt immediate in publicum ærarium, & albo sunt inscripti, suffragandi in comitiis jus habere. Sanè ex quo placuit omnes Ordines in album referre, deberet utiq; nunc illud album certam nobis notam veri civis exhibere. Quoniam etiam constitutum jam est, ut soli Ordines proxime solvant debitum suum ærario, deberet utiq; & illa collectio significare veros Ordines. At infra probabitur, turbatis Imperij rebus esse factum, ut de quibusdam jure ne inferri debeant an non, item solvere ne sua debeant publico nec ne, hodieque incertum sit. Et verò permultis licet historijs docere, haut paucos interdum errore quodam in publicum ærarium sua contulisse, quibus neutiquam in comitijs publicis standi potestas fuit.

XI. Sed de hisce infra latius: Id vero ex his quæ diximus jam est manifestum: ne quidem etsi quis sive Princeps sive Comes Imperii dicatur, modò non habeat jus hoc comitio-

mitiorum, in Ordinum aut civium Imperij censu merito esse numerandum. Anterioribus quidem seculis obtinuisse haud negamus, ut nemo Princeps vel Comes Imperij vocaretur nisi qui idem hâc suffragandi potestate valeret, cum nempe illis nominibus adhuc officia publica designarentur. Nunc tamen longe alijs vivitur moribus: titulis nempe illis solis in multos collatis sine ullo suffragiorum jure.

XII. Ita constat, in annum usque trigesimum sextum à solo Ferdinando II Augustæ memoriæ Cæsare creatos Principes viginti duos, Comites plusquam sexaginta, Barones ultra centum viginti formulæ tamen diplomatum vulgares, quas exhibet libellus cui titulus: *Status particularis regiminis Ferdinandi II.* non perhibent illos in Ordinum Imperii censum esse relatos. Verba Formulæ quæ in Ducibus creandis sunt observata ita sese habent: *Iuxta hac itaq, per Imperium perq, nostras hereditarias ditiones servo ac strictè mandamus, & volumus ut sape jam nominatus dilectus noster Dux N. & omnes illius in regimine dicti ducatus N. tam ex lineâ descendente, quam post hanc extinctam alii successores, vigore dispositionis hujus pro eis institutæ, uti supra exprimitur, de hinc perpetuo non minus quàm alii in sacro Romano Imperio reliquisq, nostris hereditariis regnis ac ditonibus Duces pro Ducibus N. reliqui autem legitimi heredes liberi & eorum heredes, heredes, mares & feminae, descendentiâ lineæ, qui jam nati sunt, nascentur ve, primoventi tamen non sunt, & post extinctam modo lineam fratres Ducis N. qui secundum commemoratæ dispositionis tenorem, in Ducatu N. successores, laces Ducatum N. neq, regant neq, possideant, perpetuo impostero pro nostris & Imperii Principibus & Principibus in quibusvis honorificis conventibus, equestribus ludis, superioribus & inferioribus diacensibus ac prefecturis, tam Ecclesiasticis quàm secularibus, & alias ubiq, colantur, admittantur habeantur*
& agnor

Et agnoscantur: ipsis quin etiam dicto sensu respectiue Ducum
Principumve titulus ac nomen tribuatur, quales nuncupentur
atq; scribantur: honos eorum autem, dignitasq; praecellentia, pri-
uilegia, iura iurisdictiones, quibus, ut ceteri sacri Romani imper-
rij, nostrorumq; regnorum & terrarum Duces, Principes & Prin-
cipissa, de jure & consuetudine gaudent, utuntur ac fruuntur, in-
corrupta ac in omnibus salua conserventur, &c. Ad eundem fe-
re modum se habent verba formulæ per quam titulus Prin-
cipis confertur. Ita enim sonant: Idcirco post clementissimam
recognitionem generis pralustris & peruestusti Comitum ab N. & eo-
rum nec non huius ipsius, laudabiliter acquisitarum virtutum, &
Nobis totiq; Roma no Imperio exhibitorum fidelissimorum obsequi-
orum, Nos probe deliberato animo, vero & maturo consilio, rectâ
notitiâ, nominatum jam comitem ab N. singulari hac gratiâ ex
proprio motu affectisse, cum non solum quidem, sed post obitum, eti-
am maximum natu filium ejus, atq; sic porro semper natu maximum,
in descendente linea legitime procreatum. Comitem ab N. in statum
honorem & dignitatem nostrorum ac sacri Imperii Comitum, Prin-
cipum noviter clementer eo evexisse & collocavisse. & collegio ac
societati aliorum nostrorum & sacri Imperii Comitum Principum
conjunxisse, sociavisse & aequiparavisse; & ut titulus ac nomen
Comitum Principum, ac in specie predicatum Celsissimorum, unâ
cum reliquo titulo & dignitate nostrorum ac Imperii Principum,
ipsis daretur, & ab ipsis gereretur, seq; DE Igratia tales scriberent
& nominarent, clementer concessisse & indulxisse. Et ex Romana
Caesareâ Maiestatis potestate & perfectiõne, scilicet & vigore ha-
rum, ordinare & constituere, ut supra dictus Comes ab N. eoq; de-
functo filius ejus natu maximus ac porro quoviscunq; ex ista linea
descendente maximus natu, Comes ab N. legitime natu, uti intel-
lectum, iustatum honorem & dignitatem nostrorum & sacri Im-
perii Comitum, Principum, modo commemorata ratione referat-
ur, collocetur, is aequiparetur, & eorum collegio & societati asso-

cietur: Simulq; illis imperiisse & attribuisse, prater jam ac quasi.
 nos honores & titulos, nomen ac titulum, nostrorum ac sacri Imperij
 Comitum, Principum ab N. & in specie predicatum Celsissimorum,
 juxta titulum statumq; nostrorum & Imperij Principum: aded etiam ut se DEI gratia tales scribere debeant & possint: Eo
 consequenter, statuere, decernere ac velle, ut saepe dictus Comes
 ab N. & post eum relictus filius ejus natu maximus deinceps omnes
 ipsius heredum heredes, uti constitutum, continuo & semper nostri
 & Sacri Imperij Comites Principes esse, eo sese commemorato
 predicato, titulis ac dignitatibus, supra & juxta pristinos benefi-
 & cum laude acquisitos titulos, nominare & scribere, à Nobis &
 nostris in Imperio successoribus, aliisq; omnibus ac singulis tales haberi,
 agnosci, coli, vocari ac inscribi, universa quin etiam beneficia,
 privilegia, honores, dignitates, prerogativas, praeminentias, emolumenta,
 jura, & jurisdictiones, una cum beneficiis in superioribus inferioribusq;
 diocesibus ecclesiasticis ac secularibus, feudis & praefecturis,
 in conventibus & equestribus ludis, suscipere, obire, aliaq;
 omnia obtinere, & participare, his deniq; cunctis praecipue
 verò Principali Principum, Comitum titulo ac nomine, in sessionibus,
 in votis, in processionibus, ubiq; locorum & apud omnes, summo cum
 honore, prout par eris, eorumq; necessitas voluntas ac beneplacitum
 feret, gaudere, uti frui debeant ac possint: Eo plane modo quo alij
 nostri & sacri Imperij legitimi Principes Comites de jure & consuetudine
 talibus gaudent, utantur ac fruuntur, nemine prohibente: &c.
 pari ratione Comitum quoque conferretur titulus ac honor: Nos ei
 sequentem singularem gratiam & privilegium, bene deliberato animo,
 sano consilio, rectaq; notitia, in optima valentissima & firmissima
 forma & modo consulisse atque concessisse; & in praesens eandem illi
 Romanae Caesaris auctoritate, absoluto jure scienter & harum
 vigore, conferre & concedere, nimirum deinceps à Nobis,
 nostrisq; in sacro imperio successoribus, Romanorum Imperatoribus,
 Regibusq; saepe no-

*minatus Comes ab & in N. ipsius legitimi heredes liberi, eorumq;
heredis heredes in descendente linea, ex omnibus nostris & suc-
cessorum nostrorum in sacro Imperio, domog, Archiducali Austria
archiducis, in nostris & illorum loquendi formalis, scripturis, tabu-
lis & epistolis, aliisq; libellis, qui à Nobis & successoribus nostris,
sen ad eos seu aliâ ratione intercedunt, in quibus mentio illorum fiet,
titulo, predicato, & axiomate Generosissimi afficiantur & scri-
bantur; &c.*

XIII. Caterum quid proprie constituat civem reip. ex
allatis est manifestum: consequens est dispiciamus quinam
ad eum censum pertineant. Atque executientibus quidem
rerum patriarum antiqua monumenta, liquidum statim
fit, non ad eò certò semper eorum numerum initium fuisse.
Neq; enim aliâ de causâ tam serò cœpit album quoddam
publicum, aut matricula Imperii Ordinum, quam appel-
lant, constitui. Cessit autem hæc negligentia dubio procul,
haud levi damno reipublicæ. Et enim pro vario numero
eorum qui ad comitia vocantur, reipubl. quoque diversæ
species oriuntur. Mutatur scilicet sensim in oligarchiam
democratia, si pauciores paulatim comitia frequentent,
reliquis domi remanentibus: contra oligarchia in demo-
cratiam degenerat, si magis magisq; plures ad publica con-
silia conveniant. Quod circa & prudentiores legibus positis,
aut arcanis artibus, sive servandus sit præsens status sive mu-
tandus, vel minuunt, vel augent, vel verò servant ac tueri-
tur diligentissime civium verorum numerum.

XIV. Verùm quo liqueat etiam apud Germanos aliam
atq; aliam cœpisse reipubl. formam, non observato semper
eodem verorum civium censu; haud abs re fuerit fortassis
ab antiquissimâ usque memoriâ repetere quinam jus con-
cilliorum publicorum habuerint. Vbi initio monendum
Germaniam olim non in unam remp, aut civitatem coa-
luisse,

luisse, sed ferè quod populos totidem diversas civitates ex-
citasse. Primi sanè Franci, auspiciis & rarâ felicitate Caroli
Magni, omnia quæ Balthico mari, Oceano, Alpibus & Car-
patho monte ac Vistula fluvio sunt cincta suo per Galliam
omnem extenso imperio conjunxerunt.

XV. Antiquissimis verò temporibus quid consue-
verit ac fuerit receptum ex Tacito apparet. Prodit enim duo
tum fuisse in usu conciliorum genera, alterum *majoribus* de
majoribus rebus; alterum *minus* de minoribus, & huic qui-
dem solos Principes interfuisse, illi autem totum Populum.
Sunt autem Tacito Principes, qui in singulis civitatibus
super pagos & vicus dixerunt, pagorum vocabulo veniente id
ferè quod nunc em *Ampt/ vicorum* verò quod nunc em *Sles-*
sen/ aut em Dorff/ appellamus. Quos principes olim præ-
cipuæ fuisse nobilitatis haud obscure ex eodem est Tacito
colligere, De majoribus verò comitiis videntur omnino
accipienda illa ejusdem Taciti: *ut turba placuit confident ar-*
mati. Mox Rex vel Princeps audiuntur, autoritate suadendi magis
quàm jabendi potestate. Si displicuit sententia fremitu adspernan-
tur. Nimirum *turba* voce populus notatur, cui Rex vel
Principum aliquis sententiam suam de negotio jam tum
apud suos prætractato proposuit.

XVI. Ex his verò Taciti verbis colligere est duplicem
tum in civitatibus Germanici statuum aut civium fuisse
conditionem aliam nimirum primæ, aliam secundæ auto-
ritatis ac dignitatis. Primi generis fuerunt qui post *Adelun-*
gi ab officio *Grafen* vel *Richter* aut *Hauptlinge* sunt dicti:
nobilitatis omnes stirpe nati. Ad alterum autem ordinem plebs
omnis pertunuit. Non tamen eo in honore servi tum fue-
runt sed ne ipsi quidem liberti. Diserte enim de Germa-
nis idem Tacitus: *Liberti non multum supra servos sunt raro*
aliquid momenti in se habent, nunquam in civitate, exceptis duntaxat

taxat iis gentibus quæ regnantur. Illic enim super ingenuos & super nobiles ascendunt: apud ceteros impares libertini libertatis argumentum sunt. Ast regna tum Germanis populis rarissima fuerunt: liberti vero valuerunt, procul dubio, ministerio potius regio quam suffragiorum potestate. Principes autem ex nobilitate fuisse, haud difficulter patet. Præterquam enim quod perpetuo principes opponantur plebi, disertè ita scribit: Tacitus Eliguntur in iisdem conciliis & principes qui jura per pagos vicosq; reddunt: centeni singulis ex plebe comites, consilium simul & auctoritas adsunt. Si autem comites ex plebe, utiq; principes nobiliore fuerunt stirpe orti. Non multo post idem ait: Insignis nobilitas aut magna patrum merita Principis dignationem etiam adolescentibus assignat. Et vero recepti olim in omnibus Germanicis populis moris fuit, non tribuere hanc juris dicendi potestatem nisi maximâ nobilitatis ratione habita.

XVII. Loquitur autem de illis cum majoribus tum minoribus comitiis in hæc verba idem Tacitus. *De minoribus rebus Principes consultant, de majoribus omnes: ita tamen ut ea quoq; quorum penes plebem arbitrium est apud Principes pertractentur.* Vbi tamen cum Hugone Grotio, summo sanè viro, legendum forte *pertractentur*. Nempe ut penes Principes illos de maximi, rebus fuerit *ωβυλία*, at de minoribus integrum arbitrium. Et verò constare in ipsum videtur etiam ex usu rerum Germanicarum sequentibus scolis sucto: tum quod in comitijs majoribus illi soli plebi sit proposita non tam res aliqua tum primum deliberanda, quàm concepta jam sententia.

XIIX. Ergo omnes etiam ex plebe ingenui civium tunc auctoritate polluerunt: primatio licet loco fuerint *Adelings* aut *Principes*: utpote cum sive ingenuorum omnium consensu nihil magnæ rei constitui potuerit. Constat verò
idem

idem & ex judicandi potestate, quâ valuerunt plebeij. Neque enim judicia tum fuerunt penes solos nobiles, etsi hi illis præfuerint potissimum; sed ex parte & penes inferiorem illum ordinem. Iam enim anteauidimus, centenos singulis Principibus *ex plebe* comites fuisse, adjunctos consilij & auctoritatis nomine. Qui forte sunt, quos Tacitus *lib. 5. Histor.* de Treveris loquens, ut & Cæsar *lib. 4. de Vbijs*, *Senatores* appellant. At qui veri cives consulendi judicandique potestate definiuntur.

XIX. Nimirum alio plane loco apud Germanos antiquitus plebs fuit quam apud Gallos, de Gallis enim Cæsar *lib. 6. de bello Gallico*: *Plebs pene servorum habetur loco, qua per se nihil audeat & nulli adhibetur consilio*, de Germanis autem idem: *Vbi quis ex principibus in concilio se dixit ducem fore, qui sequi velint, proficantur: consurgunt ij qui & causam & hominem probant suumq; auxilium pollicentur, atq; à multitudine collaudantur*. Eburonum, gentis Germanicæ Cisthenaræ, Rex Ambiorix apud eundem Cæsarem *l. 5.* ita loquitur: *Sua esse imperia ejusmodi ut non minus habere in se juris multitudo quam ipse in multitudinem*. Hinc Tacitus *lib. 4. Histor.* scribit, Civilem Batavum rebellionem dum moliretur, non tantum primores gentis Batavorum sed & promissimos vulgi convocasse.

XX. Quanquam verò populi nonnulli Germanici sub Regibus vixerint, quidam sine Regibus, etiam apud illos tamen eadem fuit civium natura. Neque enim Regibus suere plena majestatis jura quæ vocantur; sed omnis eorum potestas fuit haud alia quam olim Regum Lacedæmoniorum. Disertè Tacitus: *Regibus non infinita aut libera potestas*. Item ubi de comitiis integri populi disseruisset, *Reges*, ait, *auditos ibi esse, auctoritate suadendi magis quam jubendi potestate*. De Frisiis cum dixisset *lib. 14. Annal.* eos à Verrito & Malo- zige regi adjecit; *inquantum Germani regnantur*. De Gotho-

nibus idem *lib. de morib. Germanor*: *Trans Lygios Gothones regnantur, paulo jam additus quam ceteræ Germanorum gentes, nondum tamen supra libertatem.* De solis autem Suconibus idem sic loquitur: *Vnus imperitat nullis jam exceptionibus, non precario jure parendi.* Quo ostendit eos à Germanico ingenio multum abesse. Si autem libertas populi etiam sub Regibus olim salva fuit; non potuit non & jus comitiorum, cum nobilibus tum plebi, fuisse integrum:

XXI. Mansisse verò hanc formam civium etiam aliquot post seculis, argumento est, quod in universum Germanicorum populorum libertas deprædicetur. Opponitur autem libertas dominatui. Vbi autem libertas viget populi non potest illæ excludi à consilijs rerum majoris momenti.

XLIII. Cæterùm illa libertas in plerisq; populis videtur post extincta à Francis. Hi enim devictis à sese plerisque Germaniæ populis, durissimam videntur servitutem imposuisse. Certe hanc fortunam subierunt Alemanni potentissimus ante populus, post victoriam Clodovxi anno Christi 499. partam. Quà de re Æmillus florentissimus Gallicarum rerum scriptor: *Cæterum Alemannorum Rex: Alemannia fracta ingens tributum pendere jussa, leges etiam graves, magistratusq; ab irato victore accepit.* Ioachimus Vadianus, vic Germanicarum, imprimis Alemannicarum, antiquitatum peritissimus, epistolâ quâdam quam recitat Goldastus tomo 3. Antiquitatum Alemannicar. f. 84. ita loquitur: *Plena sunt terris & servis et servitutibus Alemannia nostra, cujus magna pars hodie Helvetia est. Nec est quod sciam montanus pagus aliquis tibi veticus, qui, rebus Francorum florentibus, durissimam etiam servitutem non servierit. Exstant enim tabulae vesaresque hanc rem clarissime testantur.* Pervenerunt autem in milicram istam servitutem illâ Clodovxi victoriâ non Alemanni tantum, sed

sed & Bajoarij, quemadmodum ex Gregorio Turonensi, Sigeberto, alijsque antiquis Francicarum rerum scriptoribus est manifestum. Summâ rei verò totius Alemannici & Bajoarici populi ad Francos delatâ, non illi liberi cives regni Francici sunt facti sed potius subditi. Qui enim illis sunt prefecti magistratuum loco, Franciæ pleriq; profapia videntur fuisse non Alemannicæ aut Bajoaricæ.

XXIII. Post Alemannos circa annum 524. devicti Thuringi, non quidem in eandem videntur servitutem redacti, jus civitatis tamen sub Francis retinuisse aut in civitatem Francorum transisse non videntur. Namque & ipsi tributum pendere sunt jussi, magistratus quoq; & leges ex victoria populi arbitrio acceperunt. Neq; enim in societatem assumpti, sed imperio subiecti sunt.

XXIV. Eadem fortuna Frisiorum fuit. Quæ populus oram maritimam à Rheno usque ad Visurgim insedit. Namque & illa regio omnis è Carolo Martello & post Pipino in provinciam redacta est: populo, ut nonnulli perperam volunt, inservitutem compulsio. Etsi verò libertatem illis reddiderit Carolus Magnus, præclare in Italiâ gestis eorum rebus motus, in civitatem tamen Francorum eos assumptos non liquet.

XXV. Meliori eventu Saxones ab iisdem Francis sunt victi. Illi verò eâ tempestate Westphaliam omnem & Angriariam, quicquid item est terrarum Salam inter Mellibocum montem, Visurgim, Oceanum & Albim, imo & trons Albim quod ad Eidoram usq; annem oræ est maritimæ, tenuerunt. Quanquam enim & hi initio jussi impendere tributum, & communem devictarum gentium fortunam subierint, exitus tamen belli felicior fuit. Notatu eâ dere digna sunt verba Eginharti l. de vita Caroli Magni.

Ea conditione à Rege proposita & ab illis subscripta, traditum per

101 annos bellum constat esse finitum: ut abjecto Demoniorum cultu & relictis patriis ceremoniis, Christiana fidei atq; religionis sacramenta perciperent, utque FRANCIS ADVNATI VNVS CVM EIS PORVLVS efficerentur. Paulo plenius contractum hunc describit poëta ille anonymus & annalium Caroli Magni autor, quem primus edidit Reinerus Reineccius ad annum 803. Testatur enim ille initum fuisse pactum cum Nobilitate Saxonum. Quo nomine intelliguntur soli illi qui juris dicundi potestate valentes vulgo Grafen aut Fürsten appellati sunt. Contractum autem scribitur in alia tum in hæc:

*At verò censum Francorum regibus nullum
Solvere nec penitus deberent, atq; tributum.
Cunctorum pariter statuis sententia concors.*

*Tum sub iudicibus quos rex imponeret ipsi
Legatisq; suis, permisisse legibus uti
Saxones patriis, & libertatis honore:
Hoc sunt postremo sociati fadere Francis,
Vt gens & populus fieret concorditer unus
Ac semper Regi parens aequaliter uni.*

XXVI. Ex his autem videtur, solam illam Nobilitatem Franciæ tunc civitatis jus accepisse, non autem plebem reliquamq; populum Saxonicum: quippe cum quibus solis est contractum. Non quasi non & alijs sua manserit libertas reliqua, sed tantum quod non omnis populus in curam communis reip. concesserit. Neq; vero probabile mihi sit: quod Reineccius ad hunc locum notat; etiam ante hanc mutationem plebem à reip. negotijs fuisse remotam. Quod tamen disputare non est huius loci. Id verò etiam atq; etiam est notandum: ex hoc pacto magistratuum omnium constitutionem Carolo cessisse, omnemque Saxoniam gubernandam partim per ordinarios magistratus, partim permissos aut legatos hoc est extraordinarium magistratum, utrum.

utrumque tamen à Cæsare dependentem. Quomodo scilicet & aliæ provinciæ tum gubernabantur.

XXVII. Iuncti igitur Francis Saxones, at non ut penitus subditi, sed ut unius reip. cives. Quod ipsum & Witekindus Corbeienfis l. 2. innuere voluit his verbis: *Quos omnes socij & amici erant Francorum, jam FRATRES & quasi VNA GENS ex Christiana fide, veluti modo, facta est.* Nec verò aliã de causã Carolus Saxoniz Dominum se dixit & Francorum Regem; non autem aliorum populorum, quos plurimos continuit imperio suo, nisi solorum in Italiã Longobardorum nomen titulo suo adiunxit. Nempe quod hi populi soli libertate fruentes non in Francorum ditionem penitus concessissent. Is autem Caroli titulus legitur in ijs literis quibus episcopatum Osnabrugensem condidit: *Carolus Imperator Augustus, Romanum gubernans Imperium, Dominus & Rex Francorum & Longobardorum, nec non Dominator Saxonum.*

XXIX. Præter autem laudatas ante nationes nihil in Germaniacis Rhenum quidem fuit Germanicæ originis; reliquum omne Venedis aut Sclavis occupantibus. Hi verò nec paruerunt integrè Francis, nec in societatem reip. accepti sunt, sed tributum solummodo penderunt. Potest hoc plurimis doceri, ac suffecerit unum Eginharti rerum harum omnium peritissimi testimonium adduxisse: *omnes barbaras ac feras nationes, quæ inter Rhenum ac Vistulam, Stuvios, Oceanumq; & Danubium posita, linguã pene similes, moribus autem atq; habitu valde dissimiles Germaniam incolunt, ita perdomitus tributarias eas fecerit. Inter quas ferè præcipua sunt Vvelatibi, Sorabi, Abotriti, Boëmanni, cum tu namq; confixis, ceteras verò quarum longe major est numerus in dittonem accepit. Incoluerunt autem Sorabi ea quæ inter Salam sunt & Alvim, Welatibi & Abotriti Meclenburgicam hodie ditam terram tenuerunt.*

XXIX. Ceterum omnibus hisce ita sese habentibus apertum fit, eo tempore quo Franci rerum per Germaniam omnem sunt potiti, nullum populum Germaniam libertate fuisse usum, aut civitatis jus habuisse præter solos Francos, & quibus hoc relictum fuit, Saxones. Constat tamen in omnibus alijs quoque populis, primores ad conventus publicos esse accitos, qui fortè fuerunt Franci & alijs illis præfæti. Hac sane de causâ præsertim verò quod & illi Francicæ originis essent, & vel pagis vel regionibus devictis olim præpositi, dicitur quidem passim populus Francorum convenisse, alius autem præter hunc nullus ex omnibus tamen provinciis dicitur in unum coisse.

XXX. Ut autem res omnis eò clarius pateat, operæ pretium fortè fuerit apertè ostendere quinam ergo jus comitiorum Francorum olim habuerint. Quod idem est atque exponere, quinam olim potentibus rerum Francicæ civis veri fuerint Germanici. Id ipsum autem si non aliundè optimè fortassis potest perspicì ex ijs quæ ex Adelhardi propinqui Caroli Magni & consiliarij, mox Abbatis Corbejæ utriusq; Gallicæ & Germanicæ, libello *de ordine Palatii* recitat Hincmarus Archiepiscopus Rhemensis, nobili & ipse Francorum ortus profapia, inque aulicis regni negotijs ætate Ludovici Pii ejusq; filiorum versatissimus, epistola ad Episcopos Franciæ perscripta 3. c. 29. *Consuetudo* (verba ejus sunt) *tunc temporis tractata erat, ut non sapius sed bis in anno placita duo tenerentur. Vnum quando ordinabatur status totius regni ad anni vertentis spatium: quod ordinatum, nullus eventus rerum nisi summa necessitas, quæ similiter toti regno incumbere, mutabatur. In quo placito generalitas universorum Majorum, sive Francorum quàm Lascorum conveniebatur. Seniores propter consilium ordinandum. Minores propter idem consilium suscipiendum & tractandum pariter tractandum, & non ex potestate, sed ex proprio*

*mentis intellectu vel sententiâ confirmandum. cap. 30. Ceterum
autem propter donâ generaliter danda aliud placitum à Senatoribus
tantum & præcipuis consiliariis habebatur, in quo jam futuri anni
status tractari incipiebatur. &c.*

XXXI. Hæc verba modò rectè intelligantur, omnem
rem quam inquirimus nobis demonstrant. Duo scilicet
apud Francos fuere conciliorum genera: alterum com-
mune totius populi: alterum particulare, de rebus quidem
minoribus semper, interdum tamen & majoribus, sed non
nisi *συνεδρίας ἑνικά*, quorundam ex Principum aut primo-
rum ordine delectorum. Vtrumque quotannis celebratum.
Et Majore quidem illo negotia regni constituta sunt in in-
tegrum annum. Minore res maximæ in futuro generali con-
veniu constituendæ, sunt prætractata. Quem morem omni-
bus Germanicis populis olim fuisse usitatum ex Tacito su-
pra probavimus. Tempus porrò comitiorum illorum Ma-
jorum statum fuisse circa calendas Maij, probat testimoniu
Sigeberti Genblacensis in Chronico ad annum 662: *Fran-
corum inquit ille Regibus moris erat Kalendis Maij præsidere co-
ram totâ gente salutare & saluari, obsequia & dona accipere.*
Quod totidem pene verbis dicit Cedrenus. Sed hoc for-
tassis primis obtinuit temporibus: atate certè Caroli Ma-
gno aded religiose observatum non fuit.

XXXII. Iam verò cum in comitijs illis majoribus fue-
rint totius regni negotia constituta, & verò illa peracta fue-
rint totius populi arbitrio ac consilio, liquet utiq; omnem
populum Francicum obtinuisse ius civium & comitijs in-
terfuisse. At populi nomine multi veniunt. Namque & tri-
mores seu proceres pars populi sunt, & plebs quoque inge-
nua eodem nomine comprehenditur. Videri autem pos-
set ex Hincmaro, solos proceres olim ad comitia convoca-
tos; seclusâ plebe Scribit enim coisse *generalitatem MAIO-*

RVM. Cæterum modo textus laborat : scribendumque *generalitas Majorum & Minorum* Statim enim post & *Minores* consilio scribit interfuisse, quos utique ergo convenisse necessum est.

XXXIII. Illos vero Minores fuisse multitudinem ipsam seu plebem, claret ex iis quæ habentur *cap. 35.* ejusdem *epistolæ*, ubi disertè scribitur distinctis locis in comitijs istis Seniores & Multitudinem resedisse. Quamquam verò & multitudo illa convenerit, liquet tamen ex *Hincmaro* non eam fuisse *multitudinis* quæ erat Procerum, auctoritatem. Disertè enim scribit *Seniores*, (quo nomine ille appellat Proceres aut Primores regni) convenisse, *propter consilium ordinandum, Minores propter idem consilium suscipiendum.* Nec tamen omne arbitrium rerum fuit multitudini ereptum. Addit enim : *& interdum pariter tractandum, & non ex potestate* (h. e. non tam alieno potentiorum jussu) *sed ex proprio mentis intellectu vel sententia confirmandum.* Ergò & multitudo interdum tractavit res illas maximas : habuit verò potestatem, ea quæ placuerant primoribus *confirmandi* & quidem *ex proprio consilio*, non ex mandato. Si autem confirmandi liberum jus habuit, habuit jus quoq; rejiciendi quæ displicuerunt, more antiquo sc. adhuc integro. Patet idem ex capitulari *Caroli M. 10. c. 217. de capitulis qua in legem noviter addita sunt. Ut populus interrogetur de capitulis, quæ in legem noviter addita sunt, & postquam omnes consenserunt, subscriptiones & manu confirmationes suas in ipsis capitulis faciant.* Fine legis *Alemannicæ* hæc habentur : *Hoc decretum est apud Regem & Principes ejus, & apud eundem populum Christianorum, qui infra regnum Merovingorum consistit.* Vbi populus oppositus Principibus non potest non plebem significare. At ex illius *populi decreto* Leges illæ *Alemannicæ* sunt constitutæ. Idem confirmant & constitutionem illæ *l. 5. c. 38.* ubi recense-

censetur quæ communi *fideliū* regis consensu constituta sunt. Ad *fideliū* enim numerum non potest non & plebs pertinere. Istā verò loquendi formula & ipse Ludovicus Pius utitur *l. 1. Capitular. sub. int. & c. 32. & 24.*

XXXIV. Tanta verò fuit præ plebe Procerum auctoritas, ut libertate suâ antiquâ, rejiciendi nempe illa quæ Principibus placuerant, nunquam usa legatur, siue non displicuit quod illis placuit, siue contraniti haud fuerint ausi. Hinc in antiquis monumentis concilia illa populi plerumque, haud alio nomine quàm *conventus Procerum* aut *Principum* vel *Optimarum* audiunt: omni scilicet concilij potestate ferè ad hos solos relatâ. Eodem spectat procul dubio Hincmari illud consilium Ludovico Balbo datum *Epist. 1.* uti rempublicam administret ex Procerum aut Principum consensu; nusquam plebis mentione facta. Vnde & epistolam illam claudens cap. x. scribit: *De generalibus Ecclesia ac regni negotiis, sine generali Primorum regni consensu & consilio secretum dare consilium nefas: etiam consensum deliberare non volo.* Posset autem id ipsum facile plurimis probari testimonijs si opus foret: sed rei perspicuæ fidem conciliare velle, videtur esse operam ludere.

XXXV. Proceres autem ac Primores ordines quod attinget, notandum est Hincmarum testari convenisse *generalitatem Unversorum majorum tam clericorum quàm Laicorum.* Itaque primùm omnibus Archiepiscopus, Episcopisq; in universo Francorum Imperio jus fuit suffragij in comitijs publicis ferendi. Eodem pertinuerunt & Abbates Namq; & illorum cum primis magna fuit auctoritas. Eoq; & Hincmarus *Ep. 5. c. 7.* Ludovico Ballo suadet, ut inter alios proceres, Hugonem & Gozlinum Abbates minus Regiæ quos convocat atque ex eorum etiam consilio negotia regni ordinet. Laici deinde Majores omnes veri fuerunt cives. Eo

autem nomine comprehenduntur Duces ac Comites. Atque hi quidem videntur & *magistratus* appellati ac *judices* in antiquis Francorum monumentis. Nam qui plebejos credunt his nominibus significari, illi sanè falluntur. Vt enim alibi probatur, eâ tempestate, magistratum & iudicium officia, sola nobilitas administravit. Quin imò Comitum officium non aliud fuit quàm iudicium. Vt alibi itidem rectius exponetur.

XXXVI. Hos porro Proceres jam temporibus Francorum antiquissimis, concilio interfuisse, plurimis quidem testimonijs probare in proclivi est: satis autem fortassis est unum alterumque attulisse. Apud Theganum Chrepscipum Trevirensis *l. de gestis Ludovici Imp. c. 6. de Carolo Magno* ita legitur: *Imperator cum intellexisset appropinquare sibi diem obitus sui vocavit filium Ludovicum ad se cum omni exercitu, Episcopis, Abbatibus, Ducibus, Comitibus locupletis, habuit grande colloquium cum eis Aquisgrani in Palatio. Initium legum Alemannicarum ira sese habet: Lex Alemannorum quæ temporibus Lotharij Regis cum Principibus suis, id est 35. Episcopis. 34. Ducibus 72. Comitibus, & reliquo populo constituta est. Vbi tamen nulla Abbatum fit mentio, quod nempe primâ Francorum ætate nondum id juris essent adepti. Ætate tamen Caroli, Magni eâ dignitate jam potitos fuisse Abbates, ex ijs quæ attulimus certum est. Taceo enim nunc quod Hincmarus *c. 3. c. 35.* disertè scribat, Episcopis & Abbatibus in concilio populi sua fuisse subsellia.*

XXXVII. Cæterum Carolo Magno & Ludovico Pio ejus filio non Germania tantum sed & Gallia omnis atque Italia paruit, itaque tum quidem temporis ad concilium generale ex omnibus illis locis Ordines sunt vocati. Ac Germania, à reliquis illis in proprium regnum cœpit post separati, per divisionem illam inter Ludovici Pij filios tres institutam,

litatam. Ludovico enim cesserunt præter Austriam, Bava-
riam, Alemanniam & Franconiam, Pisia, Saxonia, Vene-
dorum potior terra & urbes ad Rhenum. Accessit post hæc
illa portio, quæ cis Alpes ad Lotharium ex eadem divisio-
ne devenerat, & Lotharij regnum aut Lotharingia hinc ap-
pellata est, veteremque Belgicam Galliam pene exæquat.
Omnia hæc imperio suo & Henricus Auceps complexus
est: ab eodem per multa secula sequentes Imp. Germani-
ci acceperunt. Adiecit Otto magnus Italiam, Conrado
porro Calare & Burgundiæ regnum seu Arclatense cum
Germanico & Lotharingico conjunctum est. Ast post fata-
le illud inter regnum quod Frederici Secundi tempora ex-
cepit, Burgundici quidem regni procerum plerique pro se
quisque liberum sibi regnum condidere, mox in Gallorum
Regum potestatem pervenerunt. Multæ quoque Lotharin-
gici regni provinciæ à corpore Imperij Germanici, sive vi
detractæ sunt, sive ultro secessionem fecerunt. Germanici
quoque propriè ita dicti regni portiones quædam haud le-
ves respublicas sibi proprias struxerunt. Nec verò quicquid
Germanico quidem regno post Ottonem M. accessit, præ-
ter illa quæ trans Albem in Meklenburgensi & Pomeranico
sunt tractu, Prussiam item & Livoniam: quæ ultima tamen
jam in civitatem Polonicam contulerunt. Non enim me-
rito enim Germanici provincijs Daniæ, Poloniæ, Vn-
gariæ, etsi tributum interdum penderint, Poloniæ verò
etiam leges ex parte acceperint.

XXXIIX. Verum hæc latius & pro dignitate deducere
ejus opera est quæ de provincijs & limitibus agitur. O-
mnium Germanicorum agit. Facile autem ex his colligi
solum est, prout crevit vel decrevit Imperium Germani-
cum, id & numerum civium fuisse immutatum. Quæque
Ludovici Germanici ætate quidem, solius Germanici pro-

præ dicti regni Ordines comitia constituerunt: post in idem concilium & Lotharingici status assumti sunt Burgundici regni ordines, an Germaniæ concilia frequentaverint, merito fortassis quis dubitet. Exceperunt enim illam aetatem, qua primum conjuncta est Germaniæ Burgundia, ingentes motus, quibus Germaniæ robur fractum: & ipsi Ordines Burgundici sui juris esse maluerunt. Italicum quoque regnum sua habuit semper concilia. Certè omnium horum regnorum universale aliquod concilium si habitum est unquam, non nisi rarissime est habitum. Videtur tamen pene eodem aliquod celebratum, cum eligeretur in regem Conradus Salicus. Historiam illam describens Wippo, *Italam* (inquit) *transio, cujus principes in brevi consensu ad Regiam electionem nequiverunt.* Scribit tamen *Tunc singuli de singulis regni eadem verba electionis sapissime repetebant.* Sed tale quid fortassis factum in electione Regum: alias autem factum esse vix legas.

XXXIX. Illud verò constat, Lotharingicum & Germanicum regnum ita à temporibus usq; Henrici Aucupise coaluisse, ut uno nomine, iisdem concilijs, pari auctoritate sint nisi utriusque regni ordines, vereq; unam civitatem constituerint. Sed eorum, qui ex ijs terris jus habuerint verorum civium, numerum inire difficile est. Namq; & à monumentis antiquis deserimur, & quæ laudantur sublesta sunt. In dei, tum verò longa ætas magnam omnium rerum mutationem fecit.

XL. Circumfertur tamen verus quædam *Ordinum tabula*, quæ illi in quaterniones divisa fuit. Inseruit illam operi suo jam olim auctori Chronici Coloniensis editi anno 1499. inseruit & Petrus de Andlo *l. 1. cap. 10. de Romane Imperio*; exhibuit ex posterioribus Munsterus *l. 3. costume. c. 18.* plurimi alij laudarunt, eoque vulgo nunc in picturas abiit.

Nec

Nec verò dubitant nonnulli auctorem ejus *Ottonem III.* Imperatorem statuere, prudentiores tamen incertam illi adscribere originem malunt. Verum enim verò qui non videt omne illud ineptum esse otiosorum hominum commentum, in antiquis Imperij rebus nihil videt. Certè hæ divisiones contra omnem sunt historiæ fidem. Nec vero est quod cum *Limnæo l. 1. c. 7. n. 44.* mitius sentiamus, eo quod in *Recessibus Imperij Erphurdix* celebratis paragrapho *darauff wir nach aufweisung* / *Comites Svartzburgenses* nominentur titulo *der vñr Braven des Reichs* aut quod *Recessibus* anno 1557, *Carolus de Fravenberg* subscripserit *des heiligen Römischen Reichs Erbritter*. Hujusmodi enim & alia multa meris commentis subnixa per incuriam quandam in *Recessibus* irrepererunt. *Ottonis* certè tertij opus tabula illâ nequaquam est. Referuntur enim in eâ *Duces Brunsvicenses* nec non *Thuringiæ & Hassiæ Landgravij*: quos diu post *Ottonem* constat capisse. *Comites* porro *Sabaudix Arelatensis* sunt regni proceres: illi verò regno eâ tempestate cum *Germanico* regno nihil fuit commercij. *Lube.* cam quoque certum est liberis *Imperij* urbibus additam demum esse à *Friderico I. Barbarossâ*. Non dicam nunc, quod ipsa tabula nullos *Episcopos*, nullos *Abbat*es exhibeat, si leat quoque plurimos *Comites*, plurimas *urbes Imperiales*: quibus in *concilijs Imperij* jam illa ætate fuit locus.

XLI. Aliam tabulam *Ordinum* itidem per quaterniones distinctam, inseruit *romo unico Consistorio. Imperial.* p. 34. *Melchior Goldastus*, & ex illo repetijt *Limnæus l. 1. c. 7. n. 44.* Quæ & ipsa videtur nonnihil antiquior, minus tamen vul-

menta, ut iis confutandis operam impendere, fuerit operā perdere; neque enim quicquam sere habet illa tabula sani.

XLII. Amplissimum catalogum Ordinum Imperij eorum, qui intra annos circiter quadringentos civitati Germanica adscripti jus suffragiorum ferendorum in comitiis habuerunt, descriptum ex tabulis publicis (verbo recito) quos Fridericus III. Imperator in Comitiis Ratisbonensibus anno 1471. conscribi & in acta Imperialia inferri mandavit, nec non ex Receptibus & Imperij matriculis variis tam veteribus quam novis, proposuit idem Melchior Goldastus *somo unico Constitution. Imperial. pag. 12.* & ex illo Limnaeus *l. 1. c. 5.* satis apparet, totum illud confictum esse ingenio Goldasti: illum verò huc transtulisse omnes, qui unquam recessibus nomina sua subscripserunt: quod constat sæpe à peregrinis Regibus ac Principibus esse factum, in testimonium potius & majoris fidei pondus. Id certum est Reges Angliæ, Franciæ, Succiæ, Magnum Ducem Lithuanicæ, Archiepiscopum Gnezensem, Lundensem, Pragensem & plurimos alios nunquam fuisse Ordinibus Imperii accensitos, quos ille catalogus inter primos locat.

XLIII. Meliorem & fide digniorem Ordinum catalogum recitat Paurmeisterus *lib. 2. de jurisdictione Imperii Romanic. 1. n. 7. & seqq.* Quum tamen & ille ex monumentis Imperij haut sit descriptus, non est quod illi fidem tutò adhibeas. Quin ne ex ipsis quidem monumentis antiquis plerisque haud aliud tutò colligas, quàm quinam sint ad concilia vocati; aut quinam concilio interfuerint interdum; aut denique quinam ex decreto publico contribuere quicquam debuerint in ærarium Imperij: jure verò an injurià horum aliquid sit factum, non colligas.

XLIV. Scilicet exitiali peccato per plurima secula neglecta est publici Ordinum albi contentio, & certam illud
omni

Omnium nominum insertio. Accesserunt post à tempore
Henrici quarti perpetui fere civiles motus, Cæsareæ digni-
tatis & auctoritatis tantum non interitu conjuncti. Ipsa
quoq; concilia magis magisq; ceperunt esse sumtuosa. Ex
eo verò plurimi paulatim civitate Germanica disertâ ma-
luerunt domi vivere immunes & liberi, quàm turbulentis
Imperij negotiis immisceri. Nec verò vel illi, qui perman-
serunt in obsequio, Ordines, videntur hanc mutationem
ægris oculis aspexisse: sive quod & ipsi ad eandem liberta-
tem adspirarent: sive quod domi regna sibi condentes, aut
pace fruentes & otio, publicas Imperij res extra suas curas
ponerent: sive quod latentibus omnibus in obscura sibi
proclive viderent bona quædam publica intervertere: sive
deniq; desperarent de conservando Imperij statu. Sanè si ab
initio fuisset confectum album aliquod opum & Ordinum
Imperij publicum, si Imperij acta & decreta sanè semper
fuissent consignata, si Cæsaris postremò auctoritas mansis-
set integra, longè nunc alia essent civium Imperij ratio.

XLV. Nempe prudentiæ civilis monitum est, ne qua
mutatio fiat minus divitum civium, cavenda esse sumtuosa
comitia, aut vero sumptus omnes ex publico faciendos.
Quin invitandos esse omnes & singulos poenis ac præmijs
propositis. Ante omnia autem album publicum constitu-
endum inque id omnium, qui jam per ætatem habent comi-
tiorum jus, nomina esse referenda. Id sanè optimæ quæque
olim respublicæ observaverunt: imò & nunc prudentiores
quæque observant. Nec verò nulla respublica hujus rei ob-
servatæ non fructum magnum, non observatæ autem non

buerunt Bohemica & Turcica bella, utraque vi & auctoritate publica gesta; quod à temporibus usque Friderici Primi per fuit in solens. Etenim cum bellū publicis sumptibus esset alendum, necessarium omnino fuit Ordinum censum: inire, quo sciretur quid à quoque esset expectandum.

XLVII. Ac initio quidem vix potuit error evitari. Erant scilicet illis primis temporibus res Imperij in densissimis tenebris, & omnia adhuc barbaries infestabat. Ad hoc multorum intereat, ut ampliaretur quam maximè Ordinum numerus, non tam studio quodam reipublicæ iuvandæ, quàm quo in plures diviso publico tributo ipsi minus onerarentur. Sed & maluerunt multi in Imperij potius quàm in provinciæ alicujus ærarium suam pecuniam conferre: sibi eò & dignitatis multum & libertatis accrescere haud inepto colligentes. Accesserunt Cæsarem ordinumque varia circa hanc rem & occulta studia. Enim verò interest hodie Cæsareæ auctoritatis, ut crescat numerus Ordinum, cum primis verò ut omne quod in provincijs est robustissimum in hunc censum transeat. Vires enim ac opes regni non in paucorum sed plurimorum esse manibus, salus regia est. Quin ipsæ inter multos de libertate civica contentiones, cum parandæ tum conservandæ regie auctoritatis maxima sunt adminicula. Ex adverso Ordinum quisque ubi mavult alium subiectum quam toti Imperio: sed tamen & vicinus vicini sententiam suspectat. Itaque & inter ipsos illos Ordines occultis hoc in negotio est odij aut amoribus certatum haud leviter.

XLIX. Hisce de causis effectum sanè est, uti hodieque: omnis hæc res per sit impedita. Namque primis quidem illis in concilijs à temporibus Sigismundi Cæsaris plures esse errores commissos, vel ex eo statim apparet, quod in omnibus fere comitijs alia atque alia sit matriculæ seu albi Ordinis

Ordinum ratio. Facile hoc cuivis est perspicere, si libeat contendere matriculas (quas appellant) conciliorum anni 1431, 1467, 1471, 1480, 1481, 1486, 87, 89, 91, 1507. Lique enim multos Ordinibus esse accensitos, qui alibi omituntur. Tum vero certum est (ut unum hoc adducam solummodo concilio anni 1471. inter alia subscriptum esse: Goslar / Herr Johan Buchholz mit gewalt. Braunschweig / Hildesheim / Göttingen / Einbeck / Hannover und Hamelen / & tamen in nulla matricula nomina plerarumque harum urbium inveniuntur; imò nunquam aliàs comitiorum Imperij iure plerasque esse usas certissimum est.

XLIX. Agnoverunt illud ipsum Ordines omnes, eoque superioris seculi anno 21. majori diligentia plurimos errores emendarunt, & matriculam elaborarunt perfectiorem. Sed neque hæc omni ex parte ex perfecta. Nam in comitijs anni 1548. Augustanis, exhibitus est Cæsari ab Ordinibus magnus sanè catalogus eorum, quos eximendos matriculâ Imperij pro se quique crediderunt: Edidit ejus partem Limæus *l. 1. c. 7. n. 73.* at integer habetur *Affor. Brunsvicensium part. 2. sect. 2. p. 1031.* Ea propter in Comitijs anni 1570. *S. wann dann darneben indicus est locus certus perficiendæ demum matriculæ.* Repetitur idem anno 1576. *S. demnach wir ferners / Anno etiam 1594. S. demnach wir auch zum Fünfften.* Et si enim in comitijs anni. 76. *S. wann auch zu Franckfurt das dubium erregt worden / welche Reichs matricul. constitutum sit sequendam illam anni 1521. disertè tamen additur: was und so viel dann die vorige im Jahre 45. 57. 71. gewesen moderatoren (doch der interponenten ap-*

nam, omni ex patre esse perfectam. Probant autem id ipsum
quàm maximè acta comitorum Ratisbonensium anni
1603. Tum verò lites hodieque haud pravæ pendent, à Fi-
scali Imperii hoc nomine institutæ. Quin matriculæ inser-
tionem non nisi præsumptionem juris Status afferre etiam
asserit Gallius.

L. Porro etiam in convocatione Ordinum sæpe hodie-
que peccari, alios nimirum non vocando, alios verò vo-
cando qui vocari minimè debebant, vel unica illa epistola
Rudolphi II. Cæsaris doceat quæ habetur *partis sec. Actor.
Brunsvicens. sect. 2. in additione pag. 21.* Acriter enim à Cæsare
objurgatus est Papenheimius Vicemarscallus Imperii ob
multos errores in comitiis anni 1602. commissos.

LI. Non est autem quod quis censeat, omnes illos esse
Ordinum loco habendos, quibus imponitur nonnihil in
ærarium Imperii conferendum. Namque de Hansiatici fœ-
deris urbibus constat sanè, ab iis in universum aliquid esse
postulatum .ut tamen singulæ non minus suo loco quotam
solvere teneantur. Et vero quid notius est, quàm plerasque
hujus fœderis, non liberæ fuisse urbes sed provinciales,
quum tamen magno numero urbium illud constiterit.
Quin hoc ipsum disertè agnoscitur *Recess. Comitiorum anni
1506. §.* Ob deum nicht allem & nihilominus tamen omnes
locæ urbes ad contribuendum publico invitantur, quod
opulentæ sint & periculum id postulet. Eodem modo &
Nobiles Suevicæ ac Franconicæ Rhenanæque provinciæ
publico tribuunt sua, sine suffragendi potestate.

LII. In universum ergo æstimanti, hodieque omnis
hæc res est perimpedita, nec satis accuratè constituta, ma-
gno sanè reip. malo. Non tantum verò in dubio est maxi-
mo de nonnullis, sintne Ordines Imperii nec ne, sed & il-
lud incertum videtur, quum multorum, quibus olim jus
suffra-

Tuffragii fuit, opes ad unum aliquem pervenerint, an unū illi totidem fuffragia ferre licitum fit. Sanè non ullos id ſibi nemine contradicente ſumſiſſe conſtat: Brunſuiceniſis autem familiæ Principes noſtros id ipſum haud obſervafſe, jam ante monuit *Ampliff. Lampadius tractatus de Republ. Romano Germ. c. 5. n. 16.*

LIII. Illud tamen conſtat, civium Imperii alios eſſe Clericos, alios Laicos. Illius Ordinis ſunt Archiepiſcopi, Epifcopi, Abbates, Abbatiffæ, Magiſtri Ordinum militarium ſacrorum omnes, quotquot hodieque Imperii Germanici finibus continentur, & territorium aliquod ab Imperio obtinent. Illi tamen Clerici qui Auguſtanam confeſſionem profitentur licet ſint iſtius ordinis, à jure hoc conciliorum, vi Tranſactionis Pragenſis nuperæ excluduntur. Ad alterum verò ordinem pertinent Electores, Archiduces, Duces, Principes, Marchiones, Comites, Barones, & denique Vrbes varix, quæ itidem Imperii legibus viventes, territorium aliquod Imperii obtinent. Adeo ut hodie quidem illud civitatis jus territorio hujusmodi ſit annexum.

LIV. Horum autem Ordinum Clericorum & Laicorum, jam Francorum temporibus locum fuiſſe in comitijs publicis, certiffimum eſt. De Urbibus ſolis nonnihil nos dubios facit, quod illarum diſertè nuſquam fiat mentio in antiquis monumentis. Nam quod à Lhemanno *l. 4. cap. 3. Chron. Spirenfis* adducitur è Rhadevici *l. 2. cap. 3.* Friderico primo etiam Cæſare *civitatem* conſules in Roncalias eſſe citatos: id ad Italicas urbes quidem pertinet, at eâ ætate longe inferiore conditione fuerunt Vrbes Germanicæ,

dini aliquis in comitijs locus. Liqueat scilicet id ipsum ex
 electione Henrici Aucupis quam *l. 1.* magis clare ex electi-
 one Ottonis Magni quam *lib. secundo* describit Witikin-
 dus: ex Dithmari item *l. 4. & 5.* ubi describitur electio Hen-
 ricus Secundi; ex Wippone denique, quo loco narrat Con-
 radi Saliqui electionem. Sed *multitudinis* illius maxi-
 mam partem videntur constituisse equestris dignitatis ho-
 mines, quos dehinc milites dixerunt. Sequentibus tamen
 seculis omne hoc videtur abolitum: sive quod multitudi-
 nis nulla propè ratio haberetur, sive quod sumptuosora
 essent comitia, quàm ut ferendis sumptibus sufficeretur,
 sive denique quod nullum ex comitijs fructum speraret.
 Decimo quarto tamen à nato servatore seculo, paulatim
 Vrbes iterum ad comitia accitæ, quod illa tempestate &
 numerus earum sat magnus esse, & præcipuæ opes & vires
 Imperij ijs continerentur, & novis sumptibus ad onera
 publica esset opus quam maximè. Nunc certè pleno jure
 conciliorum fruuntur Vrbes illæ liberæ. Nam quod Peu-
 cerus scribit *lib. 5. Chronicorum* eas *nec suffragia ferro nec*
sententiam in comitijs dicere id verò optimè refellit Lehman-
 nus *l. 4. c. 3.* fusillimè verò confutarunt, in consilijs suis hu-
 jus materiæ editis Ludovicus Bremptus & Hieronymus Zum-
 Lamb ex quibus multa transcripsit Limnæus *lib. 7. c. 1.* quo-
 rum serinia compilare non est meum. Et vero de hoc
 argumento jam satis forte est actum pro insti-
 tuto nostro.

F I N I S

